

SỰ PHÁT TRIỂN NHẬN THỨC CỦA ĐẢNG VỀ PHƯƠNG THỨC LÃNH ĐẠO ĐỐI VỚI NHÀ NƯỚC VÀ XÃ HỘI

TS PHẠM HỮU TIẾN*

Trong quá trình lãnh đạo cách mạng, ĐCS Việt Nam đã đề ra đường lối cách mạng đúng đắn và sáng tạo, nhờ đó, cách mạng Việt Nam không ngừng phát triển giành được nhiều thắng lợi to lớn. Đường lối đó dựa trên sự tiếp thu và vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đồng thời xuất phát từ hoàn cảnh lịch sử cụ thể của đất nước cũng như bối cảnh thế giới. Đường lối của Đảng là một quá trình không ngừng được bổ sung để ngày càng hoàn chỉnh, thể hiện quá trình nhận thức của Đảng về lý luận và thực tiễn, trong đó có nhận thức về phương thức lãnh đạo (PTLD) của Đảng đối với Nhà nước và xã hội.

I. Sự phát triển nhận thức của Đảng về phương thức lãnh đạo

1. Về khái niệm phương thức lãnh đạo của Đảng

Qua các Văn kiện của Đảng và các tác phẩm của Hồ Chí Minh, *PTLD được hiểu như là cách thức, phương pháp để đưa đường lối, chính sách của Đảng vào cuộc sống và đưa cuộc sống vào đường lối, chính sách của Đảng*. Phương thức thể hiện tính nhiều về của quan điểm, chủ trương, đường lối nhằm thực hiện quan điểm, chủ trương, đường lối đó.

Những khái niệm "Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ", "Nhà nước của dân, do dân, vì dân", "lãnh đạo bằng dân chủ", "tập thể lãnh đạo, trách nhiệm cá nhân"; "tập thể lãnh đạo, cá nhân phụ trách", "tự phê bình và phê bình", "kiểm tra, kiểm soát, giám sát", "lãnh đạo bằng tổ chức, thông qua tổ chức", "lồng ghép tổ chức", "xác định rõ chức năng, nhiệm vụ, chức trách công tác", "nói và làm phải đi đôi với nhau", "quy trình ra quyết định", "biện pháp tổ chức thực hiện", "quy trình công tác", "các lãnh đạo", "phương pháp lãnh đạo", "cách thức tổ chức", "thống nhất lý luận với thực tiễn", "thống nhất tư tưởng và hành động", "phương pháp sửa chữa khuyết điểm", "lề lối làm việc", "phương pháp đề nghị, vận động, thuyết phục, chứ không phải là dùng mệnh lệnh bắt quần chúng thi hành", "phương pháp cải cách văn hóa", "phương châm tiến hành"..., đều biểu hiện tính nhiều về của phương thức và PTLD. Phong cách, tác phong cũng là một biểu hiện cụ thể của phương thức.

Ngay từ năm 1927, trong tác phẩm *Đường cách mệnh*, Nguyễn Ái Quốc đã nói đến phương thức, phương pháp cách mạng bằng thuật ngữ "cách tổ chức" của phụ nữ quốc tế, "cách tổ chức" của thanh niên quốc tế. Người viết: "Đại khái, cách tổ chức công hội phải thống nhất, bí mật, nghiêm ngặt, thì hội mới

* Viện trưởng Viện thông tin khoa học, Học viện CTQG Hồ Chí Minh

vững vàng"¹. Trong tác phẩm *Đường cách mệnh*, Nguyễn Ái Quốc đặc biệt quan tâm đến lãnh đạo làm sao cho đúng đắn nhất, làm sao để tránh được những sai lầm đáng tiếc. Người rút ra kết luận là nếu không biết cách lãnh đạo thì không thể vận động công nhân, nông dân, thanh niên, phụ nữ được. Lãnh đạo tốt, cách mạng thành công, lãnh đạo kém, cách mạng thất bại. Cách lãnh đạo gắn rất chặt với cách tổ chức. Trong cách lãnh đạo và cách tổ chức, có một nguyên tắc chung là nắm cái bộ phận. Đây là những ý tưởng ban đầu, cơ bản về PTLĐ.

Thuật ngữ "phương thức" được dùng từ rất sớm trong văn kiện của Đảng ta. Năm 1948, trong Nghị quyết của Hội nghị cán bộ miền Bắc về cuộc vận động thi đua ái quốc, ngày 25-5-1948, mục A của Điểm 1 trong Nghị quyết ghi: "Phương thức, phương thức chung"². Nghị quyết dùng nhiều lần cụm từ: "phương thức", "phương pháp", "cách tổ chức". Tuy nhiên, thuật ngữ "phương thức" trong trường hợp này chủ yếu là vấn đề phương pháp, cách tổ chức. Đến Hội nghị Trung ương (HNTƯ) 6, Khóa VI (ngày 29-3-1989), thì phương thức đã được nhận thức ở tầm quan điểm: "Xây dựng và phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa; đổi mới tổ chức và phương thức hoạt động của HTCT"³.

2. Về phương thức lãnh đạo đối với Nhà nước và xã hội

HNTƯ 6 (Khóa VI) đánh dấu một bước phát triển nhận thức về vấn đề PTLĐ của Đảng. Nghị quyết của Hội nghị khẳng định những nguyên tắc cơ bản của Đảng trong quá trình triển khai công cuộc đổi mới. Đi lên CNXH là con đường tất yếu của nước ta, là sự lựa chọn sáng suốt của Hồ Chí Minh, của Đảng ta. Xây dựng nước Việt Nam XHCN là mục tiêu lý tưởng của Đảng và nhân dân. Đổi mới không phải là thay đổi mục tiêu XHCN, mà là làm cho mục tiêu ấy được thực hiện có hiệu quả bằng

những quan niệm đúng đắn về CNXH với những hình thức, bước đi và biện pháp thích hợp. Chủ nghĩa Mác - Lênin luôn là nền tảng tư tưởng của Đảng, chỉ đạo toàn bộ sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta⁴. Đổi mới tổ chức và phương thức hoạt động của hệ thống chính trị (HTCT) là nhằm tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng, hiệu lực quản lý của Nhà nước, phát huy quyền làm chủ của nhân dân. Sự lãnh đạo của Đảng là điều kiện quyết định thắng lợi sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Xây dựng nền dân chủ XHCN vừa là mục tiêu, vừa là động lực của sự nghiệp xây dựng CNXH; kết hợp chủ nghĩa yêu nước với chủ nghĩa quốc tế vô sản và quốc tế xã hội chủ nghĩa. Kết hợp sức mạnh của dân tộc với sức mạnh của thời đại trong điều kiện mới.

Đại hội VII (1991) tiếp tục cụ thể hóa và phát triển về PTLĐ của Đảng và phương thức hoạt động của các cơ quan Nhà nước. Đại hội đánh giá PTLĐ đã có những cải tiến trên cơ sở nhận thức rõ hơn chức năng lãnh đạo của Đảng, chức năng quản lý của Nhà nước và chức năng của các đoàn thể; tôn trọng vai trò và quyền hạn của cơ quan nhà nước và các đoàn thể; khắc phục một bước tình trạng vừa bao biện, vừa buông lỏng.

Cương lĩnh Xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội được thông qua tại Đại hội VII, khẳng định những yêu cầu, nội dung cơ bản về PTLĐ của Đảng: "Đảng lãnh đạo xã hội bằng cương lĩnh, chiến lược, các định hướng về chính sách và chủ trương công tác; bằng công tác tuyên truyền, thuyết phục, vận động, tổ chức, kiểm tra và bằng hành động gương mẫu của đảng viên. Đảng giới thiệu những đảng viên ưu tú có đủ năng lực và phẩm chất vào hoạt động trong các cơ quan lãnh đạo chính quyền và các đoàn thể. Đảng không làm thay đổi công việc của các tổ chức khác trong

hệ thống chính trị. Đảng lãnh đạo hệ thống chính trị, đồng thời là một bộ phận của hệ thống ấy. Đảng liên hệ mật thiết với nhân dân, chịu sự giám sát của nhân dân, hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp và pháp luật⁵.

Sau Đại hội VII, Ban bí thư Trung ương Đảng (Khóa VII) ra một loạt quyết định về quy chế làm việc, chức năng, nhiệm vụ của các ban đảng, thể hiện bước đổi mới cụ thể về PTLĐ của Đảng.

Năm 1992, Bộ chính trị (Khóa VII) ra *Quyết định số 39QĐ/TW*, thành lập Tiểu ban tổng kết công tác xây dựng Đảng, trong đó có vấn đề PTLĐ của Đảng. Sau 4 năm nghiên cứu, công việc đã được hoàn thành về cơ bản. Riêng về phần PTLĐ của Đảng, đã rút đúc được 5 vấn đề có tính chất phương hướng; cốt lõi của những vấn đề trên được lựa chọn, đưa vào Báo cáo chính trị tại Đại hội VIII của Đảng.

Năm 1994, Hội nghị đại biểu toàn quốc giữa nhiệm kỳ (Khóa VII) đặt vấn đề tiếp tục đổi mới PTLĐ của Đảng. Đảng ta là Đảng cầm quyền. Đảng đề ra đường lối, chính sách xây dựng và bảo vệ Tổ quốc; nắm vững tổ chức và cán bộ, bảo đảm thực hiện có kết quả đường lối. Đảng lãnh đạo theo nguyên tắc tập trung dân chủ, tập thể lãnh đạo, cá nhân phụ trách; lãnh đạo thông qua tổ chức chứ không chỉ thông qua cá nhân đảng viên. Lãnh đạo bằng cách theo dõi, cho ý kiến chỉ đạo, kiểm tra việc thực hiện, khuyến khích những mặt tốt, uốn nắn những lệch lạc, nhằm phát huy mạnh mẽ vai trò và hiệu lực của Nhà nước, chứ không điều hành thay Nhà nước.

Đại hội VIII (1996) đặt vấn đề *tiếp tục đổi mới PTLĐ của Đảng*⁶. Đại hội khẳng định lại vấn đề Đảng lãnh đạo HTCT và những quan điểm về tiếp tục đổi mới PTLĐ của Đảng, như đã nêu tại Hội nghị đại biểu toàn quốc giữa nhiệm kỳ (Khóa VII). Đại hội cũng chỉ rõ, Đảng

và mọi thành viên trong HTCT đều hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp, pháp luật và chịu trách nhiệm về các hoạt động của mình.

Sau Đại hội VIII, Ban chấp hành Trung ương đã ra nhiều nghị quyết, trong đó thể hiện rõ quan điểm tiếp tục khẳng định đổi mới PTLĐ của Đảng đối với Nhà nước và cả HTCT (Nghị quyết Trung ương 3 và 7). Bộ chính trị ban hành nhiều quy chế làm việc của các cấp ủy đảng và tổ chức đảng.

Một trong những vấn đề lớn được Đảng ta quan tâm trong Đại hội IX (2001) là: *Tiếp tục đổi mới PTLĐ của Đảng, tăng cường mối quan hệ giữa Đảng và nhân dân*.

Đổi mới PTLĐ của Đảng đối với Nhà nước và xã hội được coi là một nội dung trọng yếu trong nhiệm vụ của các cấp ủy đảng nhằm hoàn thiện cơ chế Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ. Đại hội IX tiếp tục khẳng định vai trò lãnh đạo của Đảng trong HTCT được thể hiện bằng đường lối, chính sách, chủ trương; bằng công tác tổ chức, cán bộ, công tác kiểm tra của Đảng; bằng sự gương mẫu của cán bộ, đảng viên.

Đổi mới PTLĐ của Đảng đối với Nhà nước nhằm nâng cao hiệu quả lãnh đạo của Đảng, phát huy đầy đủ hiệu lực quản lý, điều hành của các cơ quan nhà nước. Đảng lãnh đạo và kiểm tra cán bộ, đảng viên hoạt động trong các cơ quan nhà nước thực hiện đúng trách nhiệm và quyền hạn được giao.

Đổi mới và kiện toàn các ban và cơ quan chuyên môn của Đảng để làm tốt chức năng tham mưu và các nhiệm vụ được giao; khắc phục tình trạng chồng lấn chức năng, nhiệm vụ; tổ chức bộ máy công kênh; mở rộng việc thực hiện chủ trương cấp ủy đảng giới thiệu bí thư để được bầu vào hội đồng nhân dân.

Cải tiến việc chuẩn bị và ra quyết định của cấp ủy đảng. Nâng cao chất lượng các cuộc

hợp. Đổi mới phong cách, lề lối làm việc, tạo nếp làm việc theo quy chế, làm việc theo chương trình, kế hoạch, từng bước hiện đại hóa các công cụ, phương tiện phục vụ sự lãnh đạo của Đảng.

Các cấp ủy định kỳ làm việc với ban chấp hành các đoàn thể, tôn trọng và phát huy quyền làm chủ, vai trò chủ động, sáng tạo của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể nhân dân; đặc biệt chăm lo lãnh đạo Đoàn thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh, phát huy vai trò xung kích, sáng tạo và đội dự bị của Đảng.

Mối quan hệ mật thiết giữa Đảng với nhân dân thể hiện trước hết trong việc xây dựng các chủ trương, chính sách hợp lòng dân, chăm lo bảo vệ lợi ích chính đáng của nhân dân; cán bộ, đảng viên làm tốt công tác dân vận, tạo điều kiện thuận lợi để nhân dân góp ý kiến xây dựng các nghị quyết của Đảng và pháp luật của Nhà nước; phê bình cán bộ, đảng viên; giới thiệu những người ưu tú để Đảng xem xét, kết nạp, giới thiệu những người có đức, có tài để được bầu vào các cơ quan lãnh đạo của Đảng, Nhà nước và đoàn thể.

Đảng lãnh đạo các cơ quan và cán bộ có thẩm quyền giải quyết tốt các khiếu nại, tố cáo của công dân.

Phát huy dân chủ trong sinh hoạt Đảng, trong công tác cán bộ và trong xây dựng, hoàn thiện đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng. Đảng viên có quyền được bảo lưu ý kiến nhưng phải nói và làm theo nghị quyết của Đảng. Chống dân chủ hình thức, dân chủ cực đoan hoặc lợi dụng dân chủ để mưu cầu lợi ích riêng; cục bộ, bản vị.

Từng đảng bộ giữ vững sự đoàn kết, thống nhất. Đối với những cấp ủy, tổ chức đảng vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ, cán bộ lãnh đạo độc đoán, chuyên quyền, kéo bè, kéo

cánh, gây mất đoàn kết nội bộ, cấp ủy cấp trên phải chỉ đạo kiểm điểm làm rõ đúng sai, xử lý nghiêm những người có khuyết điểm, kiện toàn tổ chức cán bộ.

Việc đổi mới PTLĐ của Đảng như đã nêu trên không chỉ để xây dựng Đảng vững mạnh, thực hiện tốt vai trò lãnh đạo của mình mà còn là bảo đảm để hoàn chỉnh PTLĐ của Đảng đối với Nhà nước và xã hội.

II. Một số vấn đề đặt ra về mặt nhận thức phương thức lãnh đạo của Đảng

1. Phương thức lãnh đạo của Đảng vừa đáp ứng đường lối chính trị vừa tác động trở lại đường lối chính trị

PTLĐ của Đảng phải phụ thuộc vào đường lối chính trị, thống nhất với đường lối chính trị. Nếu giữa đường lối và phương thức không thống nhất sẽ hạn chế việc thực hiện đường lối chính trị. Không thể thực hiện được nhiệm vụ chính trị của ngày hôm nay bằng phương thức của ngày hôm qua đã lỗi thời, như Lenin đã nói. Sự đúng đắn của nhận thức, của đường lối chỉ trở thành hiện thực khi tìm được cách thức để đưa nhận thức, đường lối vào cuộc sống, đồng thời, thông qua một quy trình chặt chẽ để phản ánh thực tế đời sống vào đường lối, nghị quyết, làm cho đường lối, nghị quyết có sức sống. Chính vì phương thức phụ thuộc vào đường lối chính trị, nên khi có sự thay đổi về nhiệm vụ, nội dung lãnh đạo, thì phương thức cũng thay đổi cho phù hợp. Qua việc thực hiện đường lối sẽ hoàn thiện PTLĐ và từ việc hoàn chỉnh PTLĐ sẽ góp phần thực hiện đường lối có hiệu quả hơn.

2. Kết hợp xây dựng phương thức lãnh đạo của Đảng (về quan điểm, chủ trương) và cơ chế vận hành

Thực tiễn cho thấy rằng do nhu cầu phát triển của Đảng và xã hội, nếu chỉ giải quyết

PTLD bằng cơ chế vận hành sẽ sa vào vụ việc, mà không giải quyết được những vấn đề lớn. Vì vậy, vấn đề đặt ra là kết hợp, đổi mới PTLĐ của Đảng ở cả quan điểm, chủ trương và cơ chế vận hành.

Có thể nói đường lối là sự phản ánh lý luận vào cuộc sống, còn phương thức là giải pháp, là biện pháp để đưa đường lối vào cuộc sống. Đường lối là đích hướng tới, còn PTLĐ là phương tiện để đi tới đích.

Với quan niệm như trên, vấn đề cơ bản của PTLĐ là trên cơ sở xác định rõ vị trí, chức năng, nhiệm vụ, tổ chức và mối quan hệ giữa Đảng với Nhà nước và nhân dân mà xác định cơ chế vận hành, quy trình, quy chế, tác phong, lễ lối làm việc. Hiện nay, chúng ta mới chỉ xác định bước đầu về vị trí, chức năng, nhiệm vụ, tổ chức và mối quan hệ giữa Đảng, Nhà nước và nhân dân, song chưa thể chế hóa đầy đủ quan điểm và biện pháp đổi mới PTLĐ của Đảng trong điều kiện một đảng duy nhất cầm quyền, mở rộng và phát huy dân chủ, xây dựng Nhà nước pháp quyền, thực hiện nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, chủ động hội nhập khu vực và quốc tế. Hiện nay vẫn còn tình trạng bao biện hoặc buông lỏng đồng thời cũng có xu hướng, tuyệt đối hóa quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý dẫn đến nhận thức và việc làm cứng nhắc máy móc.

3. Phương thức lãnh đạo của Đảng trong điều kiện mới đòi hỏi cao hơn với đội ngũ cán bộ

Nếu trình độ đội ngũ cán bộ hạn chế; vấn đề dân chủ, dân trí của xã hội chưa được nâng lên tương ứng thì rất khó phát huy tính tích cực, chủ động và sáng tạo của quần chúng, khó thực hiện được PTLĐ tiên tiến. Vì vậy, xây dựng, đổi mới PTLĐ, phải đồng thời nâng cao trình độ, kiến thức của cán bộ, mở rộng dân chủ XHCN và nâng cao dân trí. Phải

gắn việc xây dựng, đổi mới PTLĐ của Đảng với việc nâng cao chất lượng hoạt động của các tổ chức đảng và các tổ chức khác trong HTCT. Để bảo đảm thực hiện có hiệu quả PTLĐ, phải xây dựng được đội ngũ cán bộ có khả năng thực hiện nguyên tắc tập trung dân chủ, tập thể lãnh đạo, cá nhân phụ trách, nắm vững và quán triệt sâu sắc những vấn đề cơ bản về xây dựng Đảng, về Đảng cầm quyền và Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam. Sự lãnh đạo của Đảng là điều kiện bảo đảm quyền lực thuộc về nhân dân. Uy tín lãnh đạo của Đảng trở thành niềm tin cậy của nhân dân. Đồng thời, trình độ dân trí, dân chủ của nhân dân được nâng cao sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho sự lãnh đạo của Đảng.

4. Phương thức lãnh đạo của Đảng và tổ chức bộ máy của cả hệ thống chính trị

Qua hoạt động thực tế, có một vấn đề cơ bản cần rút ra là xây dựng, đổi mới PTLĐ của Đảng rất gắn với việc xây dựng, đổi mới tổ chức bộ máy của HTCT. Thực tế đã chứng minh, tổ chức bộ máy thế nào thì PTLĐ của Đảng đối với tổ chức đó thế ấy. Đồng thời, chỉ có thể thiết lập một hệ thống tổ chức bộ máy hợp lý khi đã làm rõ PTLĐ của Đảng. Vì vậy, muốn xây dựng, đổi mới PTLĐ của Đảng, trước hết hãy đặt nó trong mối quan hệ với tổ chức bộ máy. Trên cơ sở làm rõ quan điểm về tổ chức bộ máy, về PTLĐ, về mô hình tổng thể thì việc sắp xếp lại bộ máy tổ chức mới có khả năng thực hiện hiệu quả. Ở đây cần chú ý khi tình hình thay đổi, nhiệm vụ thay đổi thì bộ máy cũng phải thay đổi theo cho phù hợp.

Trong điều kiện một Đảng lãnh đạo vẫn bảo đảm phát huy dân chủ, thì một trong những PTLĐ quan trọng là phải biết phát huy cao nhất hoạt động của Mặt trận và các đoàn thể

nhân dân. Cơ quan Mặt trận phải là diễn đàn để các tầng lớp nhân dân bày tỏ chính kiến góp ý với Đảng và Nhà nước. Bản thân Mặt trận và các đoàn thể nhân dân đều có quyền và trách nhiệm thực hiện tốt chức năng giáo dục, tư vấn, giám sát hoạt động của các tổ chức và các đảng viên, công chức. Làm được như vậy sẽ tạo bầu không khí dân chủ trong xã hội. Đảng và Nhà nước ta đã chủ trương khuyến khích việc mở rộng Mặt trận và các đoàn thể nhân dân, để thông qua đó phát huy chế độ dân chủ XHCN Việt Nam. Luật Mặt trận là điều kiện tốt, là cơ sở pháp lý để nhân dân phát huy tinh thần làm chủ và quyền tự do dân chủ. Đảng vạch ra đường lối có tính định hướng để Mặt trận thực hiện và khi Mặt trận thực hiện đường lối của Đảng thì các đảng viên trở thành thành viên của Mặt trận để lãnh đạo và thực hiện đường lối đó. Đây là PTLĐ của Đảng trong quá trình dân chủ hóa xã hội.

Như vậy là, nhận thức về PTLĐ của Đảng đối với Nhà nước và xã hội trong thời gian qua đã có sự đổi mới một bước và có những bước phát triển mới. Đồng thời, vấn đề trên vẫn cần tiếp tục có sự đổi mới nhận thức do tác động của nhiều nhân tố chủ quan và khách quan.

Công cuộc đổi mới đất nước ngày càng đi vào chiều sâu; phát triển kinh tế thị trường định hướng XHCN; vấn đề dân chủ XHCN; xây dựng Nhà nước pháp quyền của dân, do dân, vì dân... những vấn đề đó tác động đến mọi mặt đời sống xã hội, trong đó có liên quan đến PTLĐ của Đảng. Điều đó tiếp tục đặt ra những vấn đề mới đối với PTLĐ của Đảng, vừa bảo đảm xây dựng Đảng vững mạnh, vừa phát huy mạnh mẽ vai trò quản lý, điều hành của Nhà nước, vai trò của toàn bộ HTCT để thực hiện thắng lợi công cuộc đổi mới đất nước.

Từ quá trình nhận thức của Đảng về PTLĐ của Đảng đối với Nhà nước và xã hội, có thể thấy rằng:

1. Nhận thức về PTLĐ của Đảng không tách rời với nhận thức về đường lối cách mạng của Đảng. Sự nhận thức đó dựa trên nền tảng chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh cũng như xuất phát từ thực tiễn đất nước, hoàn cảnh quốc tế.

2. Nhận thức về PTLĐ của Đảng nói chung cũng như với Nhà nước và xã hội là một quá trình thông qua thực tiễn cách mạng và việc nghiên cứu lý luận.

3. Nhận thức về PTLĐ của Đảng đối với Nhà nước và xã hội cần được xem xét trong mối liên hệ với cơ chế Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ, trong đó các yếu tố của cơ chế là thống nhất, tác động lẫn nhau một cách biện chứng. Việc coi nhẹ hoặc tuyệt đối hóa một yếu tố nào đó đều trở ngại cho sự vận hành của cơ chế này.

4. Nhận thức về PTLĐ của Đảng với Nhà nước và xã hội cần được hoàn chỉnh không ngừng, song hành với sự phát triển của lý luận và thực tiễn về Đảng, về Nhà nước và xã hội.

1. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, CTQG, H, 1995, T.2, tr.307

2, 3, 6. *Phương thức lãnh đạo của Đảng*, Văn kiện. Đề tài KHXH -05-04 sưu tầm và biên tập, Hà Nội, 1998, tr. 232, 488, 752-754

4. Tại Đại hội VII, Đảng xác định rõ: "*Đảng ta lấy chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam cho hành động*".

5. *Tài liệu phục vụ Hội nghị cán bộ toàn quốc triển khai thực hiện Nghị quyết Trung ương 6 (lần 2) về xây dựng và chỉnh đốn Đảng*, Ban tư tưởng - văn hóa Trung ương phát hành, H, 1999, tr. 26